

Tilflyttede, integrerede personer 1813-1891 på Tåsinge

af Albert Mohr Lolk

I bogen »Fælles aner for 11 familier på Tåsinge« skrev jeg på side 59, at da der kun er få udenøs, der indgår ægteskab med tøsinger, kan vi med stor sikkerhed sige, at øen har levet sit eget liv til midten af 1800-tallet - med tilføjelsen - undtagen for Bregninge sogn, der altid har været porten til Fyn. Jeg sluttede med, at jeg har »planlagt nøje at undersøge, hvor mange fremmede (udenøs) der har indgået ægteskab med tøsinger i de tre sogne«.

Stoffet er hentet fra de tre hovedkirkebøger for Bjerreby, Bregninge og Landet sogne og suppleret med oplysninger fra folketællingerne 1834, 1845, 1860, 1880 og 1890, idet kirkebøgerne ikke har haft tilstrækkelige oplysninger om de fremmedes fødesteder og alder. Der mangler stadig mange vielsesår.

Når fødselsåret er beregnet ud fra folketællingen, er året et cirkaår, der af praktiske

grunde er markeret ved en prik foran årstallet. (Eks. .1804)

Det har været nødvendigt at anvende skøn ved afgørelsen af, om den fremmede kan betragtes som tilflyttet og integreret.

Hans Peter Eibye, ugift maler i Svendborg, født 12-01-1815, viet 10-10-1839 til Johanne Dorthea Rasmussen i Bjernemark medtages ikke, fordi vi herefter intet hører til parret, der utvivlsomt straks er rejst til Svendborg, hvor han har arbejde.

Ligeledes må vi gå udenom *Niels Nielsen Søderberg, cigarmager i Svendborg, der meldte sig som fader til et barn, han fik med Karen Simonsen i Troense den 17-05-1846. Den 23-09-1846 blev hun gift med ham, der stadig har adresse i Svendborg.*

Heller ikke i dette tilfælde hører vi mere til dem på Tåsinge.

På det tilvejebragte grundlag er der lavet følgende statistik for tiden 1813-1891

Tilflyttede, integrate	til sogn			ialt	tilflyttede
	Bjerreby	Bregninge	Landet		
Mænd	114	242	64	420	407
Kvinder	81	205	48	334	324
IALT PERSONER	195	447	112	754	731
Gennemsnit pr. år	2,5	5,7	1,4		

Antal indbyggere ved folketællingen 1890:

Bjerreby Sogn	1313
Bregninge -	1877
Landet -	1097
Tåsinge	<u>4287</u>

Dette tolkes således, at der er en god del flere mænd end kvinder som integrerede tilflyttere, at Bregninge sogn har flest, og Landet sogn, der på Tåsinge er beliggende mellem Bjerreby og Bregninge sogn, har færrest. Målt på folkemængden er der 2-3 gange så mange tilflyttere i Bregninge som i Landet sogn.

At der i skemaets ialt-kolonne er 420 mænd og ikke de eksisterende 407, 334 kvinder og ikke de eksisterende 324 ligger i, at 13 mænd og 10 kvinder er talt med i de to sogne, hvori de forekommer.

Når vi ser på den gennemsnitlige årlige tilflytning i de enkelte sogne, må vi nok konkludere, at de 2,5, 5,7 og 1,4 personer ikke kan bringe den store fornyelse af befolkningen, men dog et lille tilskud af frisk blod.

En undersøgelse af ukendte giftermål viser,

at kvinderne har langt flere ukendte vielser end mændene. Det ligger i, at tilflyttede kvinder bliver gift der, hvor de tidligere havde hjemsted, medens fremmede mænd bliver viet i pigernes sogn på Tåsinge, og da er vielsesdatoen kendt.

I 1997 berettede jeg i bogen: »Tåsinge, til- og fraflyttere 1813-1871«, side 1-20 - gengivet i forkortet form i »Tåsinge Årbog 1998«, side 15-20 - om alle flytninger, såvel mellem sognene på øen som til og fra den store omverden, og om årsager til disse flytninger, der mest var midlertidige bopælsskifter forårsaget af pladsskifte for tyende.

Den nye undersøgelse her har til opgave at vise, hvor mange mænd og kvinder der flyttede til Tåsinge 1813-1891 for at gifte og bosætte sig, d.v.s. blive integreret.

Et sammendrag viser, at der fra

	mænd	kvinder	flest
Svendborg kom	32	44	kvinder
Thurø	11	19	
Langeland ÷ Humble sogn	62	25	
Humble sogn alene	18	6	mænd
Ærø	36	19	
Øhavet iøvrigt	22	22	
Fyn ÷ Svendborg	149	121	
Danmark iøvrigt	51	48	
Udlandet	18	17	
Ukendt oprindelse	8	3	
<hr/>	<hr/>	<hr/>	
Integrerede tilflyttere	407	324	

Ialt kom der 26% flere mænd end kvinder.

Det ses, at de to førstnævnte steder - Svendborg og Thurø - leverer overtal af kvinder. Men ellers er der overtal af tilflyttede mænd, noget der til en vis grad skyldes, at der til særlige stillinger kun brugtes mænd. Således krævedes der mandkøn til præst og

degn, hvor øen ikke kunne være selvforsynende. Håndværkere som tømrer, snedker, murer, træskomager og saddelmager samt smed måtte i nogen grad tages ind udefra. Slottets behov for uddannede folk blev stort set dækket af fremmede mænd.

Også navnemæssigt betød tilflytningen noget. Der kom nye navne, hvoraf her blot nævnes for mænd:

Bruhn	fra Skelskør
Bruun	Langeland og Århus
Carstens	Virksund i Jylland
Feldthusen	Sverrig
Gleie	Nakskov
Høgstrøm	Uppsala
Leifer	Hamburg
Marquardsen	Ollerup
Osterholdt	fyrstendømmet
Palle	Ulbølle sogn og Dreslette
Rath	Holsten
Rathje	Åbenrå amt
Robach	Kerteminde
Svennevig	Thisted amt
Torp	Ærø

Af kvinder nævnes:

Bager	fra Marstal og Kalundborg
Belt	Anst
Bom	Kerteminde
Bontgaard	Svendborg
Bredal	København
Cramer	Flensborg

Dunclau	København
From	Gøteborg
Fuglsang	Ærø
Groth	Svendborg
Holm	Kiel
Kall	København
Kjær	-
Koch	Fåborg
Krog	Ålborg
Lindegaard	Assens
Mohr	Odense og Nyborg
Preus	Slesvig
Rosendal	København
Ulfsparre Rothe	-
Saxdorff	-
Tøger	Svendborg
Utke	Viborg
Volseth	Køge
Walgren	Flensborg
Aarenstrup	Kerteminde

A. C. E. Mohr Lolk født 1913 i Troense. Lærer i København og Odense 1944-1983, skrevet godt 28.000 sider om Tåsinge (kopi på Landsarkivet og i Tåsinge Lokalhistoriske Arkiv) samt diverse artikler i årbøger og aviser. Se også hans anden artikel her i bogen.